

NÕUDKE

A. 6026:15

KODUMAA

KAUPA

SSLASTINROY

6-13
APRILL
1930

Näitus riietus ja
jalanõude

KODUMAA SAADUSTE NÄDAL

U
N
I
O
N

JALANÕU,

MIS NAGU VALATUD JALGA.

JALANÕU,

MIS VALMISTATUD PARIMAST
MATERJALIST.

JALANÕU,

MIS HOIAB ALAL OMA KUJU
JA ILU KA IGAPÄEVASE TAR-
VITAMISE JUURES.

JALANÕU,

MIS ALATI VASTAB HINNALE
ON VALMISTATUD SUURIMAS
JA PARIMAS EESTI JALA-
NÕUDE TEHASES JA KANNAB
NIISUGUST KAITSEMÄRKI:

*Tallinn
Maakri 19-21*

A.-S.
OSKAR KILGAS

Trikoo-, pitsi- ja sukavabrik

Tallinn, Volta 3.

Vabrik valmistab kõrges headuses:

Sukki, lastesukki, sokke, pesu, su-
pelkostüüme, spordiülikondi, pe-
susakke, klöppelpitse ja broderiid.

Siidi,

poolsiidi ja

villaseid

kleidi-,

pesu- ja

voodririidet,

Atlas,

Crèpe de Chine,

Taft,

Milanaise

j. n. e.

Kummi, tress, rüüž, rips, sou-
tache, saapa, kinga ja muid paelu

*Kaubad varustatud vabriku märgiga
ja saadaval üle maa.*

RAADIO KÕNED

**KODUMAA RIETUS- JA
JALANÕUDE PROPAGA-
GANDA NÄDALA JA
NÄITUSE PUHUL**

PÜHAPÄEVAL, 6. APRILLIL KELL 12.
AVAMISTSEREMONIA.

PÜHAPÄEVAL, 6. APRILLIL K. 17.30.
*H-ra MAJANDUSMINISTRI
KÕNE.*

ESMASPÄEVAL, 7. APRILLIL K. 18.
*KAUB.-TÖÖSTUSK. ESIMEHE
Hr-a L. SEPA KÕNE.*

TEISIPÄEVAL, 8. APRILLIL KELL 19.
*VABR. ÜHISUSE ESINDAJA
H-ra K. MAURITZ'i KÕNE.*

NELJAPÄEVAL, 10. APRILLIL KELL 19.
*H-ra Dir. V. MENNING'i
KÕNE.*

Aksia Selts
»RAUANIIT«
Talinnas
Asutatud 1919. a.

Soovitab kodumaal valmistatud:

SAADA ÜLE EESTI

Crêpe-de-chini, veloutiini,
 siidmantli- ning voodririidet,
 mlaneesi, siid- ja villast tri-
 kooriit pesu ning kleitide
 jaoks ja jumpeririidet.

Siid-, mako-, floor ja
 villaseid sukke ja sokke.
LASTESUKKE, KÕLAPITSE,
BEMBERG SIIDSUKKE
 „BELLA“

Kõik kaubad
 on varustatud kaubamärgiga.

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUS
 Kõn. 2.18-03

HEINRICH TOFER

TALLINN. S. KARJA T. 15

MÜÜRIVAHE TAN. NURGAL

KÕIK

KREENHOLMI
BALTI PUUVILLA
EESTI NIIDI
SINDI & NARVA
KALEVIVABRIKUTE
SAADUSED

SUURIMAS VALIKUS MÜÜGIL

Müük väiksel arvul

REKLAAMI

AJAKIRJANDUSES
RINGHÄÄLINGUS
RAUDTEEL
NÄITUSNIMESTIKKES
REISIJUHTIDES
AADRESSRAAMATUIS
TEATRIEESKAVUS
NÄITELINAL
JA IGAS MÕELDAVAS
KOHAS

TOIMETAB

ETA

TALLINN, S. KARJA 18
TEL. 6-82, 11-80, 4-65

HIIU-KÄRDLA KALEVIIVABRIKU OSAÜHISUS

„K. & E. Ungern-Sternberg“

Asutatud 1829, a.

Vabrik:

KÄRDLAS, Hiiumaal. — Kõnetraat 13.
Telegr. aadr.: „Tuchfabrik“ — Kärkla.

Zufiatus:

TALLINNAS, Tatari tän. 21-b.
Kõnetraat (2)28-33. Telegrammi aadr.:
„Dagotuch“ — Tallinn. Rudolf-Mosse-Code.

Meeste- ja naisterahvaste
**palitu-, mantli- ja
ülikonnariiet.**
Vooditekid.
Suurrätikud.

Kaitseväelaste, kaitseliit-
laste ja tsiviilametnikkude
palitu- ja ülikonnariiet.

MEIE KAUBAD ON SAADAVAL
KÕIKIDES SUUREMATES ÄRIDES
KÕIKIDES EESTI LINNADES.

Pea meeles,

*et moodsamad, nägusad ja
tugevad villased*

mantli-,

palitu-,

kostüümi- ja

ülikonnariided

on ikka

Narva
Kalevi Manufaktuuri

*omad, mis kõige paremates
riidekauplustes saadaval.*

*Jga kangas kannab vabriku
märki, mis kindlustab kauba
headust, seega siis hoolega
tähelepanna.*

677/40) + 685.3/40)

203.

Riietus- ja jalanõude näitus

6.—13. aprillil 1930.

Tallinnas,
Börse saalides.

Ametlik nimestik

Sf. 13990^d

Ar 930
Riietus-

Riigiraamatukogu.

Nb A.16.0.26:15

V

Linn 7. VII 30.

338 (474.2B) (064)

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.]

A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinn 1930.

**Kogu varandust enesele ja anna
tööd oma kaaskodanikule.**

Sarvita kodumaa kaupa!

Majandusliselt tugevaks saada ja tugevatena püsida võivad ainult need rahvad, kel on usku oma töösaavutustesse, kelle üksikud liikmed pühendavad endid andumusega oma ja kogu rahva parema tuleviku teenistusse.

Käesolev silmapilk on majandusliselt raske. Kogu maailma rahvad teevad tõsiseid jõupingutusi, et üle saada esilekerkinud raskustest. Meile kerkivad siit mitmekordsed kohustused ja ülesanded, sest oleme nii riikliselt kui majandusliselt alles noor rahvas. Kas oleme praegusel tõsisel ajajärgul nende suurte ülesannete väärilised? Selle küsimusega koputab silmapilk meie iseteadvusele. Ja ei või siis olla ühtegi teist vastust, kui — üksmeelne valmisolek meie kodumaa majandusliseks heaoluks töötada. 6. kuni 13. aprillini s. a. Tallinna börsisaalis korraldataval KODUMAA RIIE- JA JALANÕUDE NÄITUSEL on igal ühel meist ilus juhus näidata, et meie tõesti väärimme oma vaba rahva seisukohta ja paremat majanduslist tulevikku. Läheme huviga näitusele, võtame osa sellest kodumaa töösaavutuste hindamise ja demonstratsiooni suurpäevadest ning meie kindlasti veendume, et oleme senini olnud halvad kodanikud, halvad isamaalased, kui niisugust kaupa põlgame ja selle asemel välismaa mitteparemat kaupa ostame. Olen kindel, et kodumaa riie- ja jalanõude näitusel näeme, et meie oma tööstusettevõtted suudavad meile pakkuda kõigiti väärtuslikku — vastu-

pidavat, nägusat ja odavat kaupa riietuse ja jalanõude alalt. Seal näeme ka, et need kaubad suudavad nii headuselt kui hinnalt täielikult võistelda vastavate välismaade kaupadega. Kõigest sellest peame tegema tarvilised järeldused ja tarvitama kodumaa kaupa, sest et kodumaa kaup meile parem ja odavam on. Tundub otse kuriteona, kui meie praegusel valuutanappuse ja tööpuuduse ajajärgul laseme oma väikesed kapitalitagavarad tarbetult võõrsile veereda. Meie veendumine näitusel, et Eesti tööline suudab ja võib valmistada niisama häid riideid ja jalanõusid, kui väljamaa töölised.

Mitte võõrastele ei pea meie kapitale koguma ja tööd andma, vaid oma töölistele, oma riigile ja rahvale.

6.—13. apr. astub meie ette kodumaa riietus- ja jalanõude näitus, hüüdsõnaga: Tarvita kodumaa riiet ja kodumaa jalanõusid! Mitte sellepärast, et need vaid kodumaa saadused on, vaid kindlas teadmises, et kodumaa riie ja kodumaa jalanõud on väärtuslikud ja odavad.

Hoiame kokku rasketel aegadel, sest üksmeelses töös ja kokkuhoius seisab kogu meie rahvamajanduse heakäekäigu kindlam pant.

Kogume varandust oma kodumaale ja anname tööd oma kaaskodanikkudele, ostes kodumaa kaupa. Siis oleme head kodanikud ja head isamaalased.

J. Zimmermann,

Majandusminister.

Näituse ja nädala auesimees.

SAATESÕNA

Kodumaa saaduste nädalale ja Riietus- ja jalanõude näitusele.

„Meil kitsad ajad käes ja teie teete jälle näitusi ja nädalaid“ — mõtleb ja lausub vahest nii mõnigi kodanik, tahtes tähelepanuta mööda minna nii ühest kui teisest.

Kuid just praegused ajad **on põhjuseks** samuti näituse kui ka kodumaa nädala korraldamisele.

Praegused majandusliselt kitsad ajad **kohustavad** mitte üksi avalikke tegelasi ja riigimehi, kes on valitud riiki juhtima, vaid ka **iga kodanikku, iga perekonna isa ja ema, mitte ainult rääkima, vaid tõsiselt tööle asuma, et leida väljapääsuteed** olevatest majanduslistest raskustest.

Kuid selleks, et leida väljapääsuteed, on tarvis kindlasti teada, **mis on meie majandusliste raskuste põhjused?**

On ju kõikidel teada, **milles need raskused avalduvad** — ühedel on raske leida tööd, teised, kes töös, teenivad niivõrd vähe, et vaevalt jätkub enese ja perekonna elatamiseks. Rahva ostujõud on nõrk, selle tagajärel ärielu soigus ning sellele järgnevad raskused. Põllumees, meie vana põlise rikkuse tugi, sipleb ka raskustes ning seisukord ei näi mitte paranevat, — isegi vaatamata võrdlemisi heale põllumajanduse aastale. Samal ajal tõusevad riigi kohustused ja väljaminekud, millele raske leida katet, kuna kodanikkude sissetulekud ei võimalda suuremaid koormaid — isegi praegused tunduvad juba küllalt rasketena.

Need ja palju sarnaseid on meie majanduslise kehvuse tundemärgid. On kõikidele igapäevases elus tunda — olgu see lihttööline või intelligent tööjõud, olgu riigiametnik või tööstur.

Mis on siis kõige selle põhjuseks? Sellele küsimusele on tarvis täiesti kindlat vastust, et leida abinõusid põhjuste kõrvaldamiseks.

Põhjus on väga selge ning lihtne:

Niisama kui iga inimene, kellel ei ole vanu tagavarasid, võib tarvitada ainult nii palju, kui palju ta loob või teenib, niisama võib ka iga rahvas tarvitada ainult kõige rohkem nii palju, kui ta ise uusi väärtusi juurde loob. On väärtuste juurdeloomine suurem, on vastavalt suurem iga kodaniku teenistus ja lähedamad eluvõimalused.

See on lihtne tõde, millel lasub iga rahva jõukuse probleem.

Tähendab selleks, et saada lähedamaid eluvõimalusi, peab tõstma rahva töö produktsooni.

Kuivõrd meie rahvas siin on maha jäänud, näitavad jällegi lihtsad arvud. Nende varal on kindlaks tehtud, et väärtuste juurdeloomine meie rahva poolt põllumajanduse, tööstuse, käsitöö ja teistel aladel on kõigest 35 miljardi senti ümber aastas. Täheandab iga inimese kohta kuus keskmiselt 2500 senti. See on summa, millega võime keskmiselt arvestada. Tõsi, äärmiselt väike summa! Mis mitu korda vähem näiteks meie naabrite Skandinaavia riikide sissetulekust, kus rahva tegevus loova töö, saaduste valmistamise, väärtuste loomise alal iga inimese kohta keskmiselt 2—3 korda rohkem.

Vastavalt rohkem ka tarvitamise ja elumõnustuste võimalused.

Sellest järeldus: Paremale elujärjele tõusmiseks aitab meie rahvast ainult üks abinõu — kodumaa töö, kodumaa saaduste valmistamise suurendamine kõikidel aladel, kus meil tegevuse võimalused. Olgu see põllutöö alal, olgu tööstuses, olgu käsitöös, olgu laevasõidus või mujal, kus luuakse uusi väärtusi.

Kuid saaduste valmistamisel on tähtis, et **nende ka tarvitajat leida**, sest muidu on tehtud tühja tööd. Tarvitaja leidmisel on aga omavahe- lises võistluses mitte ükski ühes riigis võistlevad ettevõtted, vaid üksikud rahvad. Sest **iga rahva** ülem püüe on samal põhjusel võimalikult palju valmistada selleks, et võimalikult lahedaid elu- võimalusi omale saavutada. Valmistatakse **mitte ainult oma turu tarvis**, vaid püütakse võimalikult palju veel välja vedada võõrale maale, et sealt saada selle maa tööga teenitud valuutat, millega oma elujärge parandada.

Selle tagajärel tõuseb võistlus, mis raskusi teeb valmistatavate saaduste müümisel. Kui aga pole võimalust saadust müüa, siis kaotab ta oma väärtuse ning töötegija vaev oli asjata, järelda- des rahvale veelgi suuremaid raskusi, nagu näeme tänavu põllusaaduste alal.

Selle tõttu tekib teine tähtis küsimus, **s. o. valmistatavale saadusele turu leidmine**. See on ülesanne, millest jällegi huvitatud kogu rahvas, olgu see tööline, olgu põllumees, olgu tööstur või riigitegelane.

Turu leidmisel on loomulikult esimeses järje- korras tähtis **kodumaa turg**. Sest oleks otse kuulmatu ülekohus oma rahva ja enese majandus- lise seisukorra vastu, kui meie näiteks ostaks välismaalt saadusi, mis meil ise valmistatakse. **Sellega teeks meie kahekordset pattu — viiks omad higiga teenitud sendid välismaa töötegija seisukorra parandamiseks ning teisest küljest vä- hendades kodumaal vastava töötegija töö võima- lust**. Sellepärast on rahva majanduslise seisu- korra tõstmise ja kindlustamise algaabitsaks, et **peame oma enese tarviduseks vajalikud ning meil valmistatavad saadused kodust otsma**, peame nõudma kodumaa kaupa.

Sellega ei paranda meie mitte selle töösturi või põllumehe või käsitöölise seisukorda, kes neid valmistab, vaid **oma enese**, oma perekonna seis-

korda, sest majandusline õitsele pääsemine laotub ennast ühtlaselt kogu rahva peale.

Ei või unustada, et **meie maa ei ole rikas loodusvarade poolest**. Meie tarvitame nii kui nii välismaalt väga ja väga palju saadusi, mida meil ei ole. Et võimalus oleks neid osta, peame ka ise välja vedama. Kuid ka väljaveo saadused võivad areneda kodumaa turu intensiivsemal kasutamisel, üldise jõukuse tõusul.

Kui meie **tahaks aga välismaalt osta rohkem kui meie võime ise vastu anda, või kui meie tahaks osta sealt kõike seda, mis meie võime ise valmistada**, — siis läheme kindlasti vastu veelgi suurematele raskustele.

Järelikult: **majandusliselt paremale seisukohale pääsemiseks on ainult üks tee — kodumaa saaduste produktsiooni suurendamine!**

Selle teostamiseks on aga **ainult üks tee** — peame esimeses järjekorras kodumaa turu oma saadustele kindlustama — **järelikult alati kodumaa kaupasid nõudma**. Tarvitades vaid ainult neid välismaa saadusi, mida meil hädaliselt vaja ja mida meil ei valmistata.

Need on **lihtsad tõed, mis ainuüksi suudavad meid viia vastu paremale tulevikule**. Selleks aga peab kogu rahvas neid tundma ja tunnustama!

Eelseisva nädala ülesandeks ongi selle tõe tundmisele rahvast ligemale viia. Ühtlasi näidata ühe tähtsaimal — riietuse ja jalakatte alal — mida meie peame pruukima, kui tahame mitte üksi tõe tunnustada, vaid ka teostada ja tegelikult oma seisukorra parandamisele asuda.

Näituse ja nädala komitee.

Tallinn, 6. apr. 1930.

Tekstiil- ja Nahatööstuse areng Eestis.

A. Pulleritz,

Rahvalugemise andmeil oli 1922. aastal tekstiiltööstuses töötajaid 14.377, riiete õmblemise alal tegutsesid 11.730 ja peakatte valmistamise alal — 489, kokku 26.596 isikut. Juure arvates nende perekonnaliikmed, leidsid tekstiiltööstuse alal ülalpidamist 43.946 isikut.

Nahatööstuses leidsid tööd: tooresnahkade ümbertöötamisel 1.005, nahkesemete valmistamisel 461, jalanõude valmistamisel 6.979, kokku 8.445 isikut. Arvates juure ka nende perekonnaliikmed, milliseid oli 9.510, leidsid nahatööstuse alal ülalpidamist 17.955 isikut.

Tekstiil- ja nahatööstus pakkus seega elatisvõimalust 61.841 inimesele.

Käesoleval ajal on kahtlemata viimane arv märksa suurenenud, kuid kahjuks on meil võimalus jälgida ainult üksikasjalisemalt suurtööstuste arengut, osaliselt ka kesk- ja väiketööstuse arengut, kuna riieteõmblemise, samuti ka jalanõude valmistamise tööstus on suurel määral käsitööstuseks, millise kohta andmeid võib saada ainult rahvalugemise teel. Kuid ka kasutada olevad arvud näitavad, kui suure osatähtsuse omab tekstiil- ja nahatööstus, võimaldades tööd 8% aktiivsete kodanikkude üldarvust.

Tekstiiltööstus. Enne ilmasõda oli praegusel Eesti territooriumil rida suuremaid tekstiiltööstuse vabrikuid, millede tööliste arv küünis kuni 20.000. Iseseisvuse perioodil, kaotades endise turu — Venemaa —, tuli neil suuremal määral oma tegevust koondada, samuti tuli kohaneda nii siseturu kui ka Lääne-Euroopa — kui välisuru —

nõuete kohaselt. Kuna need ettevõtted seni püüdnud arvu kaubasorte tootsid, on nüüd valmistatavate kaubasortide nimestik rikkalikult täiendunud. Peamiselt siseturu rahuldamise eesmärgiga asutati neile lisaks üksikud uued ettevõtted, millelised omalt poolt täiendada aitavad siseturu väga mitmekesiseid tarvitusi. Neist uutest ettevõtetest tuleks asutamise järjekorras esimesena nimetada puuvillariide ümbertöötamise osakonda Sindi Kalevivabriku juure, milline teistest vabrikutest saadud puuvillariiet pleegitab, värvib, trükib ja appreteerib. Peale mainitu oleksid tähtsamaiks nimetada kolme iseseisvuse ajal juureasutatud puuvillariide kudumisevabrikut (Textil, Tekla, Kangur, neist esimene praegu seisab), Mõisaküla linavabrikut ja kahte suuremat trikotaashi, ja paelavabrikut („Rauaniit“ ja O. Kilgas).

Käesoleval ajal on kodumaal valmistatavate kaubasortide nomenklatuur juba väga rohkearvuline ja kuidagi ei saa enam õigustatuks lugeda samade kaupade kõrget sissevedu selle praegusel määral.

Toome andmed ettevõtete ja tööliste arvu kohta tekstiiltööstuses (ettevõtted 20 ja rohkem töötajaga):

	1922. aastal.		1928. aastal.	
	Ettevõtete arv.	Töötanud isikute arv	Ettevõtete arv.	Töötanud isikute arv
Tekstiiltööstus (ühes keha- katte tööstusega)	24	6.740	29	10.025
Puuvillatööstus	2	3.411	5	5.796
Villatööstus	6	2.063	5	2 064
Linatööstus	10	1.025	11	1.457
Köie- ja nõõritööstus	1	61	1	70
Kehakatte- ja puduk. t.	1	60	3	475
Muud tekstiiltööstusettev.	4	120	4	163

1922. aastast käesoleva ajani on juure asutatud 5 uut ettevõtet. Tööliste arv on selle aja jooksul kasvanud märksa üle 3000, peamiselt puuvilla-tööstuse arvel.

Tekstiiltööstuse nettotoodang (valmisesemete väärtus, mahaarvatud tooresainete väärtus) on kasvanud üle kahe korra, nimelt oli tekstiil- ja pudukaupadetööstuse nettotoodang:

1922. a.	6.299 tuh. kr.
1924. „	7.395 „ „
1929. „	12.024 „ „

Makstud palgasumma on kasvanud ligi kahekordseks samal ajal.

M a k s t u d p a l k a d e k s.

1922. a.	2.906 tuh. kr.
1924. „	3.439 „ „
1928. „	5.724 „ „

Need arvud annavad küllalt selge pildi tekstiiltööstuse arengust ja tähtsusest Eesti rahvamajanduses.

Tähtsamateks tekstiiltööstuse harudeks osutuvad puuvilla-, kalevi- ja linavabrikud. Puuvillavabrikuid on kaks ning puuvillariide kudumisvabrikuid oli 1928. aastal kolm. Kreenholmi ja Balti puuvillavabrikud töötasid enne sõda kolmeteisttuhande töölisega, 1922. aastal aga ainult 3400 töölisega. Vahepeal on tööliste arv jõudsasti kasvanud ning ulatas 1928. aastal — 5257-ni. Puuvillavabrikute tegevuse arengut iseloomustavad järgmised andmed:

	1922. a.	1925. a.	1928. a.
Puuvilla ümbertöötatud, tonni	2.704	4.751	4.900
Lõnga valmistatud ketrusosakondades, tn.	2.459	4.893	4.630
Riiet valm. kudumisosak., tuh. mtr. .	18.622	25.110	27.600
Vatti, tonni	29	115	240
Paela, kg.	557	262	410
Valmistatud kaupade väärtus, tuh. kr. .	8.950	15.100	17.251

Andmed näitavad, et puuvillatööstuse toodangu väärtus 1922. a. kuni 1928. a. ligi kahekordseks on kasvanud. Kuna ümbertöötatud tooresmaterjali

hulk vähemas vahekorras on suurenenud, võib sellest oletada, et puuvillatööstus kõrgemakvaliteediliste esemete tootmisele on asunud, vastavalt siseturu mitmekesistele nõuetele. Puuvillariide kudumisevabrikuid oli 1928. a. kolm (Kangur, Tekstiil, Tekla). Need kolm ettevõtet on asutatud iseseisvuse aja jooksul ning töötasid 1924. a. kõigest 70 töölisega, 1928. aastal aga juba 541 töölisega. 1928. a. tehti ligi 2 milj. mtr. puuvillast riiet ning 100 tonni ümber lõnga; peale selle töötati ümber võõrast riiet üle 300.000 mtr. Valmistatud kaupade väärtus 1928. a. oli üle 1.600.000 krooni.

Kalevivabrikuid on kolm (Narva, Hiiu-Kärdla, Sindi), mis asutatud enne sõda. 1922. aastast kuni senini on tööliste arv peatselt ühesuurusena — ümmarguselt 2000 isiku ümber — püsinud.

Vabrikud valmistavad kalevikaupu — kalevit, vaipu ja rätikuid — aastas ümmarguselt 4.500 tuh. krooni väärtuses; Sindi vabrikus töötatakse peale selle ümber puuvillariiet; viimast 1928. a. — 4.760 tuh. mtr.

Linaketramise ja kudumisvabrikuid on 6. Viimased, peale ühe, on asutatud iseseisvuse aja jooksul. Lina ümbertöötav tööstus näitab arengut. Toome selle iseloomustuseks mõned andmed:

	1922. a.	1925. a.	1928. a.
Tööliste arv	839	1.229	1.372
Toodetud linast lõnga, tonni	186	274	332
Linast riiet, tuh. mtr.	957	805	1.114
Dzuutriiet, tuh. mtr. .	—	917	1.369
Valmistatud esemete väärtus, tuh. kr. .	1.463	2.921	3.949
Nettotoodang, tuh. kr.	710	1.295	1.818

Tööliste arv on suurenenud kuue aasta jooksul üle 500; valmistatud kaupade väärtus on kasvanud ligi kolmekordseks.

Lõpuks tuleb nimetada 1 õmblusniidi vabrikut, mis asutatud iseseisvuse aja jooksul. Töölisi on vabrikus 50 ümber, toodang 1928. a. — 21.247 grossi niiti, 427 tuh. krooni väärtuses.

Tekstiilsaaduste väliskaubandus. Vaatama võrdlemisi suure tekstiilsaaduste omatoodangu peale, osutuvad tekstiilsaadused meie sisseveos üheks suuremaks artiklikiks. Tekstiiltööstusesaaduste sisse- ja väljavedu kujunes aastate jooksul järgmiselt:

	Väljavedu.	Sissevedu.
1929. a.	20.857 tuh. kr.	12.767 tuh. kr.
1926 „	14.333 „ „	9.283 „ „
1923. „	11.409 „ „	12.724 „ „

Nagu näha kujuneb tekstiilsaaduste bilanss väljaveo kasuks, kuid käesolevates andmetes ei ole arvestatud tekstiil-tooresmaterjalide sissevedu, vaid ainult valmis- ja poolvalmissaaduste sisse- ja väljavedu.

Sisse- ja väljaveetud tekstiilsaadustest olid tähtsamaiks:

	Sissev. tuh. kr.	Väljav. tuh. kr.
	1929. a.	1923. a.
Puuvillane lõng ja niit	718	599
Villane riie	4.190	1.665
Puuvillane riie	2.781	6.386
Linane riie ja purje-riie	19.154	—
Dzuudiriie ja kotid	—	—

Kõigi tekstiilsaaduste sissevedu on märksa suurenenud, eriti villaseriide sissevedu. Samuti on suurenenud ka väljavedu, võrreldes 1922. aastaga. Kui arvesse võtta ka tekstiil tooresmaterjalide sisse- ja väljavedu, näitab üldbilansi käik järgmist pilti:

Tekstiil-tooresmaterjalide ja valmissaaduste sisse- ja väljavedu 1923 a. kuni 1929. a.:

	Sissevedu.	Väljavedu.
1923. a.	25.956 tuh. kr.	24.039 tuh. kr.
1924. „	15.293 „ „	31.067 „ „
1925. „	25.781 „ „	32.327 „ „
1926. „	20.359 „ „	27.244 „ „
1927. „	22.664 „ „	28.000 „ „
1928. „	30.160 „ „	28.343 „ „
1929. „	27.248 „ „	30.309 „ „

Nahatööstus. Suurem osa praegu tegutseva-
test nahatööstusettevõtetest on asutatud iseseis-
vuse ajal. Nahavabrikuid üle 20 töölisega oli
1928. a. 9 ning saapavabrikuid 2. Tööliste arv oli
nahavabrikutel 391, saapavabrikutel 402.

Nahavabrikute nettotoodang on kasvanud 1200
tuh. kr. 1922. a., 1.793 tuh. kroonini 1928. a. Maks-
tud palkade summa on tõusnud 334 tuh. kr. 396 tuh.
kroonile. Valmistatud kaupade väärtus oli 1922. a.
4.290 tuh. kr., 1928. a. — 6.195 tuh. kr. Saapa-
vabrikute kaupade väärtus oli 1924. a. 2.475 tuh.
kr., 1928. a. 3.188 tuh. kr., palkadeks makseti
1928. a. 396 tuh. krooni.

Nahatööstuse toodang 1928. aastal oli järg-
mine:

Talla- ja pinsolinahk	4.735	tuh. kr.
Juht-, raag- ja plattnahk	822	„ „
Kroomnahk	134	„ „
Ševrett-, lamba-voodri- ja lam- ba karusnahk	181	„ „
Spaltnahk	32	„ „
Sandaali- ja pastlanahk	224	„ „
Muud	65	„ „

Saapavabrikud valmistasid 1928. a. 249.726
paari jalanõusid.

Et saada pilti, kuivõrd suudab oma naha- ja
saapatööstus katta siseturu nõudeid, selleks vaa-
tame vastavaid väliskaubanduse andmeid.

1929. aastal veeti Eestisse:

Igasuguseid väikseid nahku	273	tuh. kr. eest
Seemis-, ševroo- ja ševrett- nahku	139	„ „ „
Lakknahku	160	„ „ „
Saffian-, glasse-, šagreen- ja press. mustri nahku	22	„ „ „
Suuri loomanahku	470	„ „ „
Lihtsaid jalanõusid	141	„ „ „
Jalanõusid kallim, nahasortidest ning riidest	34	„ „ „

Välja veeti 1929. aastal:

Suuri loomanahku tallanahana .	377	„	„	„
Jalanõusid	18	„	„	„

Kuigi meie oma nahatööstus ei suuda katta kõiki siseturu nõudeid, peamiselt peenemate erinahasortide poolest, on ta kujunenud siiski tähtsaks teguriks, kattes suurema osa siseturu tarvitustest ja vedades oma saadusi isegi välja.

Eelpool toodud andmed tekstiil- ja nahatööstuse kohta käivad suurtööstuse kohta. Meie nägime, millise tähtsuse omavad meie rahvamajanduses need tööstusharud, kuid just neis tööstusharudes on eriti arenenud väiketööstusettevõtted ja käsitööstus. 1922. a. rahvalugemise andmete järele leidsid tekstiil- ja nahatööstuses ülalpidamist (ühes arvates perekonna liikmeid) üle 60.000 isiku. On põhjust arvata, et sellest ajast on see arv märksa suurenenud ning küünib 70.000—80.000 isikuni, kuna meie nägime, et ainult suurtööstuses aktiivsete arv on kasvanud üle 3000 selle aja jooksul.

Nimetatud alade toodangu väärtus ainult suurtööstusettevõtteis teeb välja 35.610 tuh. kr., mis moodustab kogu suurtööstuse toodangus üle 33%.

Näitus on avatud:

Avamine pühap. 6. apr. kell 12 p.

Pühapäeval, 6. aprillil k. 12—20.

Esmaspäeval, 7. „ k. 11—20.

Teisipäeval, 8. „ k. 11—20.

Kolmapäeval, 9. „ k. 11—20.

Neljapäeval, 10. „ k. 11—20.

Reedel, 11. „ k. 11—20.

Laupäeval, 12. „ k. 11—20.

Pühapäeval, 13. „ k. 10—20.

**Toetad kodumaa tööstust, tõstad
rahva jõukust !**

Riietus- ja jalanõude näituse auesimees:

Härra Majandusminister.

Tegelik korraldaja:

A.-s. „Näitus“.

A.-s. „Näituse“ juhatus:

R. Uritam — esimees.

V. Kesker — abiesimees.

A. Tõnisson — abiesimees.

J. Oja — juhatuse liige.

E. Masik — asjaajaja-juhatusliige.

Korraldajate komitee:

Majandusministeeriumi esindaja — härra
J. Michelson.

Kaubandus-tööstuskoja esindaja — härra
P. Huik.

Tallinna Börse komitee esindaja — härra
J. Tannebaum.

Vabrikantide Ühisuse esindaja — härra
K. Mauritz.

Tekstiil- ja nahavabrikute esindajad — hrad
V. Menning, P. Tõnisson ja
O. Kilgas.

**Nõuad kodumaa kaupa, vähendad
tööpuudust!**

I.

TEKSTIILKAUBAD JA RIIETUS.

**Villane-, puuvillane-, linane- ja ülikonna-
riie. Päälis-, kleidi- ja pesuriie.**

**Kaubandus-Tööstus Aktsiaselt „Kreenbalt“, Tal-
linnas, S. Karja 13, järgmiste 4-ja kodumaa
tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:**

- 1) **Balti puuvilla ketramise ja kudumise vabriku
a.-s.**
- 2) **Kreenholmi puuvillasaaduste manufaktuuri o.-ü.**
- 3) **Sindi kalevivabriku ühisus, end. Vöhrmann ja
poeg.**

lgasugused puuvillased riided, pleekimata,
pleegitud, värvitud, triikitud, merseriseeri-
tud, lõngad, puuvillane vatt jne.

- a) Meeste ülikonna-, püksi- ja palituriie.
- b) Naiste kleidi-, kostüümi- ja mantliriie.
- e) Villased voodririided.
- d) Villased tekid ja rätikud.
- c) Villane vatt.

**Iga sent väliskauba eest on
Eestile jäädavalt kadunud!**

4) Eesti Niidi Vabriku Ühisus.

Kõik sordid õmblusniite: valge, must, värviline.

Igasugused kunstiidi saadused.

Narva Kalevi Manufaktuur, end. baron A. L. v. Stieglitz'i kalevivabrik, Narvas. Juhatus Tallinnas, Jaani 11.

Naiste mantli- ja kostüümiriided; meeste ülikonna ja palituriided. Õntuülikonna riided.

Siidi-, kunstiidi- j. m. riie.

A/s. Oskar Kilgas — trikoo-, pitsi- ja sukavabrik, Tallinnas, Volta 3.

Trikookangad, siidi- ja poolsiidi kleidiriided.

Paelavabrik „Rauaniit“ a.-s., Tallinnas, Rannavärava p. 7.

Crépe-de-chini-, veloutiini-, grenadiini riided. Milanais. Siidi-, mantli- ja voodririie. Jumpeririie.

Kaubandus-Tööstus Aktsiaselts „Kreenbalt“, Tallinnas, S. Karja 13, müügikeskkoht ja pealadu poolt väljapandud:

Eesti Niidi Vabriku Ühisuse vabrikus valmistatud:
Igasugused kunstiidi saadused.

**Ära osta võõralt maalt — surmad
õied koduraalt.**

Kontor

H. JÜRGENSON & Ko.

Tallinn, Lai tän. nr. 12. Telef. 17-69.

Soovitab järgmisi

PRANTSUSE KAUPU:

LECLERC, Pariis — maailmakuulus
STERILISEERITUD PUUDER
TRUCHET, Pariis — KAMMID ja BARETID
CELTIC — ELEKTRIPIRNID, 70 s. alates tükk
COURTOIS — PUHKPILLID

Täisvillast kodumaa riidet,

R. Natuse värvitud, 2 ars. lai 7 kr. meeter

Soodus sisseostukoht.

A/s „Vill“ — Narvas, osak. Tallinnas, S. Karja 14.

Milanése siiditrikoo kleitide jaoks.

Charmeuse siiditrikoo pesu jaoks.

Samuel Besprosvanie, Tallinnas, S. Karja 12.

Villased silmkoetud kangad. Siidikangad.

Mitmesugused niidid.

Kaubandus-Tööstus Aktsiaselts „Kreenbalt“, Tallinnas, S. Karja 13, müügikeskkoht ja pealadu poolt väljapandud:

Tarvitage kodumaa saadusi!

Eesti Niidi Vabriku Ühisuse vabrikus valmistatud:

Kõik sordid õmblusniiti: valge, must, värviline.

Valmisriided meestele, naistele ja lastele.

Narva Kalevi Manufaktuur, endine baron A. L. v. Stieglitzi kalevivabrik, Narvas. Juhatus: Tallinnas, Jaani 11.

Valmisriided. Riigiasutuste vormiriided.

Samuel Besprosvanie, Tallinnas, S. Karja 12.

Jakid, pulloverid, kleidid.

„Gentleman“ I Eesti vihmakuubede tööstus, Tallinnas, Viru 23.

Kummeeritud, impregneeritud ja lederol vihmamantlid.

A. Mauritz, kudumise tööstus, Tallinnas, Vene 11.

Mitmesugused kujutatud asjad.

Peeter Pöder, rätsepatöökoda, Tallinnas, Kullasepa 7.

Valmisriided oma töökojas valmistatud: kevade- ja suvepalitud, Ülikonnad. Naismantlid.

A/s. „Vill“ — Narvas, osak. Tallinnas, S. Karja 14.

Naiste ja laste valmiskleidid — siiditrikoost, pijamad, jumberid.

**Kel kodumaa kallis ja kaunis,
ostab ainuüksi kodumaa kaupa !**

KODUMAA TÖÖSTUSE
A.-S. „VILL“,

NARVAS,

VABRIKU LADU

A. TAUBI karusnahääris

S. KARJA Nr. 14.

Müük en-gros ja en-detail :

Siiditrikoo milaneesi kleitide jaoks, siiditrikoo pesu jaoks, valmis naisterahva- ja laste kleidid, kombineed ja kõik pesu, siidi-, floor- ja villased sukad, siidi ja puuvillased sokkid, meesterahva ja naisterahva shal- lid ja kaelasidemeid.

**Müük vabriku hinnakirja järele.
MÜÜK KA ORDERITE JÄRELE.**

Ihupesu, trikood, sukad, kindad.

Paelavabrik „Rauaniit“ a.-s., Tallinnas, Ranna-
värava p. 7.

Siidi-, villane- ja puuvillane trikoopesu, supelustrikood, siidi-, mako-, floor- ja villased sukad ja sokid. Bemberg-siidi sukad.

A/s, Oskar Kilgas — trikoo-, pitsi- ja sukavabrik,
Tallinnas, Volta 3.

Pesu, spordiülikonnad, sukad, sokid.

Ostke ainult Eesti saadusi!

A/s. „Vill“ — Narvas, osak. Tallinnas, S. Karja 14.

Naiste ja laste pesu siiditrikoost, floor- ja siidi sukad ja sokid.

A. Berg, Tallinnas, Vene 1.

Siidist pesu.

Paelad, traksid, sukahoidjad, kaela- sidemed, nõöbid j. m.

A/s. Oskar Kilgas — trikoo-, pitsi- ja sukavabrik,
Tallinnas, Volta 3.

Paelad.

Paelavabrik „Rauaniit“ a.-s., Tallinnas, Ranna-
värava p. 7.

Kaelasidemed, šallid, mitmesugused kummi-
paelad, kingapaelad, saapanöörid, vitsel-,
boby-, mütsi-, tress- ja lacetpaelad, kuld-
ja hõbe-tresspaelad, traksipaelad ja tripid.
Mitmesugused paelad sõjaväelastele ja
korporatsioonidele.

A/s. „Vill“ — Narvas, osak. Tallinnas, S. Karja 14.

Siiditrikoost meeste ja naiste šallid ja kaela-
sideme.

A. Berg, Tallinnas, Vene 1.

Siidirätikud ja šallid.

**Välismaa kaup teeb meie maa
vaeseks!**

Voodi- ja lauapesu.

A/s. Oskar Kilgas — trikoo-, pitsi- ja sukavabrik,
Tallinnas, Volta 3.

Siidi- ja poolsiidi voodipesu.

Vaibad ja eesriided.

Paelavabrik „Rauaniit“ a.-s., Tallinnas, Ranna-
värava p. 7.

Uste ja akende eesriided.

Mitmesugused.

A/s. Oskar Kilgas — trikoo-, pitsi- ja sukavabrik,
Tallinnas, Volta 3.

Pitsid.

Paelavabrik „Rauaniit“ a.-s., Tallinnas, Ranna-
värava p. 7.

Kõlapitsid.

**Välismaa kauba tarvitamine viib
Eesti raha välismaale!**

II.

NAHATÖÖSTUS JA JALANÕUD.

Valmis- ja poolvalmis nahamaterjalid jalanõudeks.

Nahatööstuse a.-s. „Union“, Tallinnas, Maakri 19.
Valmis nahamaterjalid jalanõudeks.

„Ühendatud Saapa- ja Nahavabrikud“ a.-s., Tal-
linnas, S. Tartu 61-c.
Rindbox, Boxcalf ja Ševrett nahad.

Meeste jalanõud.

„Ühendatud Saapa- ja Nahavabrikud“ a.-s., Tal-
linnas, S. Tartu 61-c.
Meeste jalanõud.

Nahatööstuse a.-s. „Union“, Tallinnas, Maakri 19.
Meeste jalanõud.

Grinstan, H., Tallinnas, Viru 18.
Meeste jalanõud.

**Välismaa kauba tarvitamine röö-
vib Eesti tööliselt leiva!**

Naiste jalanõud.

Nahatööstuse a.-s. „Union“, Tallinnas, Maakri 19.

Naiste ja laste jalanõud.

„Ühendatud Saapa- ja Nahavabrikud“ a.-s., Tallinnas, S. Tartu 61-c.

Naiste jalanõud.

Grinstan, H., Tallinnas, Viru 18.

Naiste jalanõud.

Vildist ja kummist jalanõud.

Eesti Kummistööstuse O/ü., Tallinnas, V. Karja 1.

Kummist jalanõud.

Mitmesugused.

Julius Ugur — ortopeedia-, bandaši- ja jalanõude tööstus, Tallinnas, V. Roosikrantsi 4.

Arstlised bandašid (kehahoidjad) ja laste jalanõud.

**Tood tarbed välismaalt, surmad
õied kodunurmelt!**

KREDIIT PANK

ASUT. 1907.

PEAPANK

TALLINNAS, S. KARJA 20

**Teometab kõiksugu
pangaoperatsioon**

Autode- ja sõiduabinõude näitus

TALLINNAS, 2.—5. maini 1930.

OSAKONNAD :

- 1) Sõiduaudod.
- 2) Veo ja eriaudod.
- 3) Omnibussid ja karosserid.
- 4) Mootorrattad.
- 5) Jalgrattad.
- 6) Lennukid
- 7) Paadid ja süstad.
- 8) Mootorid.
- 9) Kummid ja rehvid.
- 10) Kütte- ja määrdeõlid.
- 11) Teede paranduse abinõud.
- 12) Teede kaardid, propaganda ja statistika.

Büroo: TALLINN, V. Viru 12. Tel. 23-64.

Ar 930
Riietus- ja
jalavnõude

★ KREENBALT

TALLINN
S. KARJA 13

KÖNETR.

(20)241

(2)2466

(2)3102

(2)3158

Külastage näitusel meie väljapanekuid, et saada ülevaadet kodumaa tekstiilvabrikute rikkalikust ja mitmekesisest toodangust.

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskkoht ja pealadu:

BALTI PUUVILLA KETRAMISE
JA KUDUMISE VABRIKUTE A.-S.

KREENHOLMI PUUVILLASAADUSTE
MANUFAKTUURI O.-Ü.

SINDI KALEVIVABR. ÜHISUS,
END. WÖHRMANN JA POEG.

EESTI NIIDI VABRIKU O.-Ü.

A/S „ÜHISELU“ TRÜKK.